

Lammas ja Kits

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liidu kuukiri

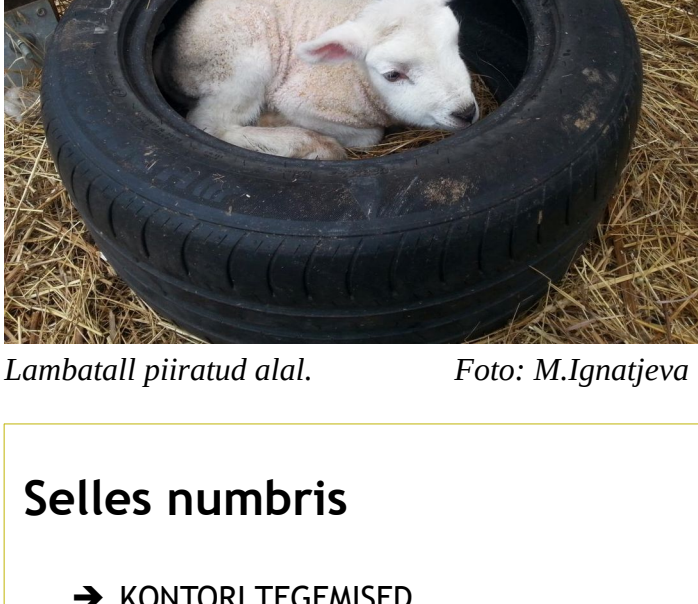

APRILL 2020

Millele mõtleb lambakasvataja siis, kui talled sünnivad?

Kevad on lamburi palgapäev, nii vähemalt väidavad šotlased. Sünnivad talled – kellel rohkem, kellel vähem. Paremal juhul saab nendest sündinud talledest mõne kuu möödudes kaup turule – olgu selleks siis kas kohalik toiduainete kauplus, turg või siis hoopis riigist väljavedu. Kindel on, et ühel hetkel soovime oma lambaid rahaks vahetada. Tänapäev väärtus muutunud maailmakorraldus jätab jälje ka lamba- ja kitsekasvatuselektorile. Praegu tehakse uuringuid ja täidetakse küsimustikke erinevate ametkondade poolt, prognoosimaks tulevikus tekkivat olukorda põllumajandustoodangu turgudel. Kõik viitab sellele, et ega meil lähitulevikus elu liiga palju lihtsamaks ei lähe.

Olukorras, kus Euroopa Liidu ja isegi kogu maailma majandus ja elu on pea peale pööratud, saame loota ainult endale – oma toimekusele ja hakkamasaamisele. Endine maeluminister on 3. juulil 2019. a. allkirjastanud [seaduseelnõu](#), mis käsitleb ettevõtte ehituse, projektlahenduse ja seadmete hügieeninõudeid toidu väikesemahulisel käitlemisel. Nimetatud dokument on avalik ja internetist kõigile nõuetega ja kooskõlastamisega. Selles dokumendis kirjeldatakse võimalusi, kuidas mõistlikult ja talupojatarkusest lähtuvalt oleks võimalik realiseerida meie kohalikku toodangut ja rikastada kohalikku toidumaastikku. Määruses on kirjeldatud tingimusi, kuidas saaksime oma lambalihaga tulla kliendini omamata keerulisi ja suuri investeeringuid nõudvaid tapamajasid ja lihalõikusrume. See on mõeldud ennekõike väiksemahuliste loomakasvatajate (mida enamik lambakasvatajaid on) vajaduste rahuldamiseks. Kui vaatleme andmeid Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ameti (PRIA) registrist, siis selgub et igakuiselt tapetakse tapamajas ja kodus kohapeal üsna sarnane kogus lambaid. Näiteks olid need numbrid käesoleva aasta veebruaris vastavalt 702 looma tapetud tapamajas ja 701 looma tapetud kohapeal. Kitsedega on need arvud vastavalt 45 looma tapetud tapamajas ja 47 kohapeal. Need on ametlikult teada olevad numbrid, kuid tegelikult vastust teab vaid tuul...

Lambatall piiratud alal. Foto: M. Ignatjeva

Selles numbris

- [KONTORI TEGEMISED](#)
- [ARETUSTÖÖ MÄRTSIS](#)
- [NATUKE STATISTIKAT](#)
- [KONSULENT KIRJUTAB](#)

Need arvud näitavad selgelt, et esmasandi tootjal on suur vajadus lihtsa võimaluse järele oma toodanguga ausalt turule tulekuks. Nagu kõik head plaanid, siis ei lähe seegi libedalt ja tõrgeteta, ikka leidub kuskil keegi, kes arvab, et nii ei tohi/ei saa/pole ohutu/kuhu jäävad jäätmed jne. Arusaadavalt tuleb nende kõikide küsimuste peale mõelda, kuid me ei tohi unustada, et kõiki nõudeid ja tingimusi kehtestades peaks säilitama kaaine meele ja talupojamõistuse. Me ei tea, millal ja kuidas tallele saab meil võimalikuks selline toidu käitlemine, nagu mainitud määruses kirjutatakse, aga on hulk inimesi, kes teevad tööd selleks, et meil tekiks võimalus oma loomi kohapeal mõistlikel tingimustel ja ausalt lihana müüa. Soovime neile kindlat meelt, vastupidavust ja tugevat tervist!

Vallo Seera

Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liidu tegevjuht

Ootamatult õuele tulnud talv on uus nähtus ka talledele. Foto: M. Ignatjeva

KONTORI TEGEMISED

Vallo Seera, tegevjuht

Märtsikuu oli Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liidu (ELKL) kontoris nagu mõnede otsade kokku tõmbamise aeg. Aretusspetsialist on olnud ametis tublisti eesti valgepealise lambatõu aretusprogrammi ja tõu taastamisprogrammi vastavusse viimisega Veterinaar- ja Toiduameti (VTA) nõuetega ja kooskõlastamisega. Alustatud on ka eesti tumedapealise lambatõu aretusprogrammi ja tõu taastamisprogrammi kokkupanemisega, et see vastaks VTA nõuetele ja tagaks eesti tumedapealise lambatõu püsijäämise. Endiselt on juhataste liikmetel ja tegevjuhil olnud asjatamist ühtse põllumajanduspoliitika (ÜPP) 2021-2027 töögruppide toimetamisega. Osaletud on ÜPP strateegiakava Integreeritud Administreerimise ja Kontrolli Süsteemi (IAKS) töögrupi töös, kus ELKL esindaja on tõstatanud probleemi põllumassiivide piiride pideva muutumise kohta ja tundnud huvi, kuidas käsitleda ametnikuid piisavat karjamaade hooldamist. Samuti on tõstatatud probleem, et praeguse kontrollisüsteemi poolt välja saadetavad kirjad on pikad, juriidilised ja raskesti arusaadavad. On olnud veel põllumajandustootjate sissetulekute ja riskijuhtimise töögrupi töös, kus on palju tähelepanu pööratud just väikeste ja noorte alustavate põllumajandustootjate vajadustele. Riskijuhtimise töögrupp on arutlusele olnud ka põllumajandusloomade ja põllusaakide kindlustamine; kohtuti ka kindlustuseltis esindajaga arutamaks kindlustusvõimalusi. ELKL esindaja on teinud ettepaneku, et tulevikus peaks olema võimalik loomi kindlustada ka ulukite rünnakute vastu ja kindlustuskulu kvalifitseeruks ka PRIA poolt pakutava kindlustustoe alla. Loomade tervise ja heaolu tööühendas on tehtud ettepanek, et loomade heaolu toetusel ei oleks loomade arvu ülempiiri ja et toetust saavate loomade arvu arvestamise periood langeks ajale, kus karjas on ka talleid. Samuti on osaletud ja töötatud poollooduslike koostuste hooldamise töögrupis ning lammaste ja kitsede pidamise määruse loomakasvatajasõbralikumaks muutmise. Jätkunud on igapäevane suhtlus VTA ja PRIAga. Tulenevalt riigis valitsevast eriolukorrast on jäänud ära mitmed kohtumised.

[Tagasi sisukorda](#)

ARETUSTÖÖ MÄRTSIS

Karmen Tender, aretustöö koordinaator

Vaatamata alanud poegimisperioodile ja imeilusale ilmale, tuli suurem osa märtsist siiski kontoris veeta. Eks sealgi tegemist jagub. Näiteks tuli üle vaadata veebruaris toimunud ümarlaual aretajate poolt paika pandud eesti valgepealise lambatõu taastamisosa kriteeriumid. Nüüdseks on need ka EV aretusprogrammi lisatud ning VTA-le heakskiitmiseks esitatud. Sama ootab ees ka eesti tumedapealise lambatõu aretusprogrammi.

Tulenevalt teksi aretusprogrammist ja EV ning ET taastamisosadest on nii mõnegi kasvataja jaoks just nüüd oluline mõelda, mis suunas soovitakse oma karjaga liikuda. Kas tunneb, et vajab rohkem infot ning nõu nii tõujäära valikul kui ka muus osas, võtku julgelt ühendust!

Siiski õnnestus mul märtsikuu alguses veel natuke ringi liikuda ja lausa Hiiumaa talled ära näha ning kohaliku kalašokolaadi proovida. Muidugi sai ka kasvatajatega teadmisi vahetatud ning poegmiseks valmistatud. On tore näha, et niivõrd tegusa perioodi jooksul on esimesed talled juba ka Pässusse kantud.

Kena kevadet!

NATUKE STATISTIKAT

Olivia Till, kuukirja koostaja

Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ameti (PRIA) käest saadud numbrite põhjal teame öelda, et veebruaris märgistati Eestis 390 lammast ja 68 kitset. Tapamajja jõudis 702 lammast ning 45 kitset, samas kui kodu tapeti (ehk siis ametlikus keeles "tapmine kohapeal") vastavalt 701 ja 47 looma. Veebruarikuu hulkus 241 lammast ja 28 kitset ning lisaks jäi kadunuks 6 kitset ja 66 lammast. PRIA andmetel ei toodud Maarjamaale vastlasku ehk hundiku viisse Eestist välja 17 lammast, 17 lammast, samuti ei viidud Maarjamaale kogumiskustust. Küll aga viidi mitmeid kitsi ja lammasi.

[Tagasi sisukorda](#)

"Kas ma olen tõesti ohtlik?" Foto: M. Ignatjeva

KONSULENT KIRJUTAB

KOROONAVIIRUS - KAS MEIE LOOMAD ON OHTLIKUD?

Katrin Tähepõld, konsulent

Kiire vastus on, et ei, ei ole! Loomad ei nakatu ja ei kanna inimesele ohtlikku koroonaviiruse tüve (COVID-19) edasi.

Kui alguses kuukirja sisu paika pandi, tundus koroonat olevat pigemini lihtsalt tüütu gripp ja võib-olla ka veidi ülepaistunud teema, aga tahtsime seda numbris kajastada ikka. Tundus aktuaalne. Vahepealse aja jooksul on aga "tüütust gripist" saanud mitmetes riikides laastamistööd tegev ja paljudes riikides äärmiselt karanteenimeetmeid nõudev pandeemia. Saame riigilt SMS-e ja e-kirju, kuidas edasi käituda. Olleme ennast teadmatu ajaks tavaliselt ära lõiganud. Asi on muutunud äärmiselt tõsiseks ning meie igapäevaseks on saanud kaitsta oma lähedasi ja endast nõrgemaid. Kõige lihtsam on seda teha kodus püsides ja võimalikult vähe ringi käies.

Arvatakse, et inimesi nakatav COVID-19 on pärit loomadelt. Tegemist on muteerunud viirusega, mis elas algselt loomorganismis (üks teooriatest väidab, et selleks on nahkhiired) ning pärast muteerumist loomale ta enam ohtu ei valmistanud. Küll aga jõudis ta kuidagi inimesteni (veel ei ole kindlad, kas viirus muteerus inimesele ohtlikuks loomorganismis või oli ta juba mittenakatavana inimesele jõudnud ja muteerus nakkusohtlikuks viiruseks inimeses endas), kellele ta sellesama juhustiku mutatsiooni tõttu oli järsku ohtlikuks muutunud. Ja siis algasid probleemid!

Hetkel on välistatud võimalus, justkui oleks COVID-19 loodud laboris. On leitud seoseid kindlate teistsuguste koroonaviirustega, kes elavad loomadel. On suuresti tõenäoline, et viirus sai liikuma ühelt Hiina turult, kus müüakse igasuguseid metsloomi lihaks ning tapmine toimub kohapeal – seega hügieenist meil suurt rääkida ei saa. Kuigi tapmine ise võib ju puhtalt toimuma, on tegemist loomadega, kes ei ole kasvanud farmis inimkontrolli all ja kelle puhul oleks teada, milliseid haigustekitajaid nad võiksid kanda. Ja juhuse ja saatuse tahtel algas COVID-19 pandeemia.

See näitab selgelt, miks on vajalik kontroll selle üle, kust ja kuidas pärineb meie toit. Kuigi tõdetakse, et hetkel on arengumaades sellised turud oma hindadega vaestele ainukeseks paigaks, kus üldse taskuhõlpsalt toitu leida, siis otsitakse neile siiski ka alternatiivseid, et minimeerida tulevikus sarnaste puhangute teket. Ära keelata neid ei soovi, kuna see ei peata tegevust, vaid viiks selle n.ö. pööranda alla.

Eesti ei ole arengumaa. Meie saame omaltpoolt hetkel järgida riigi poolt antud juhiseid ning edaspidi kinni hoida senisest täpsemalt hügieeninõuetest ning vaadata, et lauale jõuaks ainult kvaliteetne toodang tervetest loomadelt.

Meie loomad meile ohtlikud ei ole. Küll aga tasub inimeste osas hetkel madalat profiili hoida. Õnneks on enamik lambakasvatajaid hetkel laudas ning välismaailmaga suhtlemisel nagu eelnevat ei ole. Nii et selles osas olete te eeliseisus. Palun hoidke ennast ja oma lähedasi ning pidage kinni uutest reeglitest, et saaksime võimalikult kiiresti elu normaalses rütmis jätkata!

Olge terved!

Lisan mõned lingid neile, kes soovivad viiruse kohta lähemalt lugeda (inglise keeles)

- <https://www.sciencedaily.com/releases/2020/03/200317175442.htm>
- <https://www.sciencemag.org/news/2020/03/quarantine-cat-disinfect-dog-latest-advice-about-coronavirus-and-your-pets>
- <https://www.theguardian.com/environment/2020/mar/18/tip-of-the-iceberg-is-our-destruction-of-nature-responsible-for-covid-19-aoo>
- <https://medium.com/@tomaspuero/coronavirus-the-hammer-and-the-dance-be9337092b56>

[Tagasi sisukorda](#)

MEEDIAKAJASTUSI

[Soed käisid öösel Päides rüüsteretkel](#) Postimees, 19. märts

[Teetööd sulgesid Setumaal lammaste karjamaa](#) ERR, 28. märts

[Walevis vallutasid kitsed karantiini tõttu inimtühjaks jäänud tänavad](#) Postimees, 31. märts

"Eesti Looduse" aprillikuu number, mis sisaldab muuhulgas ka intervjuud Ell Sellisega ja [on tasuta allalaetav](#).

© 2020 Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit

Address:
Aretuse 2, Märja alevik,
Tartu linn, 61406, ESTONIA
www.lammas.ee

Kuukirja antakse välja MAK 2014-2020 teadussuure ja teavituse toetuse meetme rahastusel. Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate kuukiri saadetakse kõigile liidu meililistiga liitunud liikmetele. Kõik kuukirjaga seotud ettepanekud ja kommentaarid on oodatud aadressile oliivatill@gmail.com